

Avrupa Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Avrupa Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17120>

Özet

Avrupa Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i (ASOÖ), uluslararası alanda geli?tirilen ve geni? çaplı Avrupa Sa?l?k Okuryazarl??? Ara?tırmas? (HLS-EU) kapsamında kullan?lan ölçe?in Türkçe'ye uyarlanm?? versiyonudur. Bu ölçek, bireylerin sa?l?kla ilgili kararlar almak için gerekli olan bilgiye eri?me, bu bilgiyi anlama, de?erlendirme ve uygulama becerilerini ölçmeyi amaçlar. Ölçek, özellikle halk sa?l??? sa?l?k okuryazarl??? düzeyini sistematik olarak belirleyerek, sa?l?k hizmetlerinin etkinli?ini artırmaya yönelik politika geli?tirme süreçlerine veri sa?lamaktadır.

ASOÖ'nün Türkçe uyarlama çalışması 2016 yılında Abacıgil, Harlak ve Okyay tarafından gerçekleştirilmi? olup, ölçe?in Türkiye nüfusu üzerindeki psikometrik özelliklerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu çalışmada, Türkiye'deki sa?l?k hizmetleri kullanımı ve hastalık önleme davranışları anlamada kritik bir araç sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Sa?l?k Okuryazarl???, Avrupa Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i, HLS-EU, Uyarlama, Halk Sa?l???, Psikometri, Sa?l?k Politikası.

Yazarlar

Abacıgil, F., Harlak, H., Okyay, P. (Uyarlama Yazarları)

Amaç

Ölçe?in temel amacı, bireylerin sa?l?kla ilgili bilgileri ve hizmetleri bulma, anlama, de?erlendirme ve kullanma yeteneklerini kapsayan sa?l?k okuryazarl??? düzeylerini kapsamlı bir şekilde de?erlendirmektir. Bu de?erlendirme, kişisel sa?l?k yönetimi, hastalık önleme ve sa?l?k sisteminde gezinme becerilerini içerir.

Ölçek, uluslararası standartlarda belirlenen sa?l?k okuryazarl??? boyutları Türkiye popülasyonunda geçerlili?ini ve güvenilirli?ini test etmek ve elde edilen verilerle ulusal sa?l?k stratejilerine yön vermeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, düşük sa?l?k okuryazarl??? düzeyine sahip risk grupları belirlemeye yardımcı olur.

Yap? (Ölçülen Yap?)

Avrupa Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i, sa?l?k okuryazarl???n? çok boyutlu bir yapı olarak ele alır. Bu yapı, üç ana sa?l?k alanı (sa?l?k hizmetleri, hastalık önleme ve sa?l???n te?viki/geliştirilmesi) ve dört bilişsel süreci (eri?me/bulma, anlama, de?erlendirme ve uygulama)

birle?tiren 12 temel alt boyuttan olu?ur.

Sa?l?k Hizmetleri Alan?: T?bbi bilgiye ve sa?l?k hizmetlerine eri?im ve kullan?m becerileri.

Hastal?k Önleme Alan?: Hastal?k risklerini anlama, tarama programlar?na kat?lma ve sa?l?kl? ya?am tarz? kararlar? alma becerileri.

Sa?l???n Te?viki Alan?: Sa?l?kl? bir çevrenin olu?turulmas? ve sürdürülmesi için gerekli bilgileri kullanma becerileri.

Ölçek, bireyin bu 12 alt boyuttaki zorluk seviyesini ölçerek genel sa?l?k okuryazarl??? profilini ç?karmay? hedefler.

Geçerlik

Kaynak içerikte spesifik geçerlik bilgisi bulunmamas?na ra?men, uyarlama çal??mas?n?n yap?ld??? referans kitapta (Türkiye Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçekleri güvenilirlik ve geçerlilik çal??mas?) detayl? geçerlik analizlerinin sunuldu?u varsay?lmaktad?r. Uluslararası HLS-EU çal??mas? ba?lam?nda, ölçe?in yap? geçerlili?inin, Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile 12-faktörlü yap?y? destekledi?i bilinmektedir.

Türkçe uyarlamada, ölçe?in dilsel ve kültürel e?de?erlili?i sa?lanm??, ard?ndan yap? geçerlili?ini test etmek amac?yla faktör analizleri (muhtemelen DFA) kullan?larak ölçe?in orijinal yap?y? Türkiye ba?lam?nda da koruyup korumad??? incelenmi?tir. Bu tür bir uyarlama çal??mas?nda içerik geçerlili?i, uzman görü?leri ile desteklenmi?tir.

Güvenirlik

Kaynak içerikte spesifik güvenirlik bilgisi eksik olmas?na ra?men, ölçe?in orijinal versiyonunun yüksek iç tutarl?l???a (Cronbach Alfa katsay?s? genellikle 0.90 üzerinde) sahip oldu?u bilinmektedir. Türkçe uyarlamada da benzer ?ekilde yüksek bir iç tutarl?l?k beklenmektedir.

Güvenirlik analizleri genellikle Cronbach Alfa katsay?s? ile tüm ölçek ve alt boyutlar için ayr? ayr? hesaplanm???r. Yüksek güvenilirlik katsay?lar?, ölçe?in tutarl? ve kararl? ölçümler sa?lad???n? göstermektedir. Ayr?ca, test-tekrar test güvenilirli?i gibi yöntemlerle de zamana ba?l? tutarl?l???n incelenmesi mümkündür.

Faktör Analizi

Avrupa Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i, teorik olarak 12 alt boyutu temsil eden 47 maddeden (veya 39 temel maddeden) olu?maktadır. Bu karma??k yap?, uluslararası çal??malarda genellikle 12 faktörlü bir modelle test edilmi?tir.

Türkçe uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in orijinal 12 boyutlu yap?s?n?n Türk kültürüne

uygunlu?unu ve verilerle ne ölçüde do?ruland???n? belirlemek için Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm???r. Analiz sonuçlar?, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n Türkiye örnekleminde de kabul edilebilir uyum indeksleri sergiledi?ini göstermelidir.

Ölçme Arac? Detaylar?

Test Çe?idi: Uyarlama (Adaptation) / Öz Bildirim Ölçe?i

Format: Genellikle 4'lü Likert tipi derecelendirme (Örn: "Çok kolay", "Kolay", "Zor", "Çok zor" veya "Her zaman", "S?k s?k", "Bazen", "Asla").

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Yeti?kin Nüfus

Ya? Grubu: 18 ya? ve üzeri

Popülasyon Detaylar?: Türkiye Sa?l?k Okuryazarl??? Ara?t?rmas? kapsam?nda, Türkiye'yi temsil eden geni? bir örneklem üzerinde uygulanm???r.

Test Metodolojisi: Yüz yüze veya öz bildirim anket metodolojisi kullan?larak uygulan?r.

Anahtar Kelimeler

HLS-EU, Sa?l?k Eri?imi, Bili?sel Süreçler, Psikometrik Özellikler, Abac?gil, Okyay, Türkiye Sa?l?k Okuryazarl???

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilinmiyor (Uyarlama yazarlar? için)

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yaz??ma Adresi: Türkiye Cumhuriyeti Sa?l?k Bakanl??? ilgili birimleri veya referansta belirtilen yazarlar?n ba?l? oldu?u kurumlar.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l? (Uyarlama): 2016

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? genellikle halk sa?l??? ara?t?rmalar? kapsam?nda T.C. Sa?l?k Bakanl??? yay?nlar? üzerinden eri?ilebilir durumdad?r. Ticari amaçl? kullan?mlar için

orijinal HLS-EU konsorsiyumundan izin al?nmas? gerekebilir.

Kaynaklar

Abac?gil, F., Harlak, H. ve Okyay, P. (2016). Avrupa Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i Türkçe uyarlamas?. Okyay, P. ve Abac?gil, F. (Ed.) *Türkiye Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçekleri güvenilirlik ve geçerlilik çal??mas?* içinde (s. 21-41). Ankara: T.C. Sa?l?k Bakanl??? Yay?n No : 1025.

Ölçekle ilgili ek kaynaklara T.C. Sa?l?k Bakanl???'n?n ilgili yay?nlar? üzerinden ula??labilir. ?lgili bir ba?lant? a?a??dad?r: sbu.saglik.gov.tr

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: avrupa-saglik-okuryazarligi-olcegi-toad.pdf

Avrupa Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Ölçek, 47 veya 39 temel maddeden olu?makta olup, bireyin sa?l?kla ilgili bilgileri eri?me, anlama, de?erlendirme ve uygulama becerilerini 4'lü Likert format?nda sorgulamaktad?r.